

§ 9.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Lördagen den 18 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till denna Kammares Andra Tillfälliga Utskott Herr A. Gumælius' motion N:o 186, om ett tillägg i Kongl. cirkuläret till konsistorierna i riket af den 9 Februari 1844, angående konsistori-notariernes uppbördsprovision.

§ 3.

Föredrogs Herr R. Ehrenborgs motion N:o 187, derom att hos Kongl. Maj:t måtte göras underdånig anhållan om framläggande för nästa Riksdag af förslag till sådan ändring eller förklaring af kommunallagarne, att de ärenden, hvilka böra hänföras till kommunens gemensamma hushållsangelägenheter blifva närmare bestämda och begränsade.

Härvid yttrade

Herr Asker: Till stöd för sin framställning, har motionären anført, det hans afsigt med densamma vore att åstadkomma sådan ändring eller förklaring af nu gällande kommunallagar, att kommunernas nu egande sjelfpröfnings- och beslutanderätt skulle i väsendtlig mån inskränkas. Motionären slutar sin framställning med anhållan, att Riksdagen ville i äm-

net besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, samt begär, att motionen måtte remitteras till behandling af tillfälligt Utskott. Den omständighet, att motionären affattat sitt slutpåstående i den form, att han begärt en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, synes mig icke ensamt eller uteslutande vara bestämmande för pröfning af frågan, till hvilket Utskott motionen grundlagsenligt bör hänvisas. Man måste för ett klart och oförtydligt ömdöme i fråga härom, enligt mitt förmenande, först noga pröfva ämnets och sakens beskaffenhet. Det torde då vara ostridigt att frågor om ändring eller förklaring af kommunallagarne måste anses tillhöra Lag-Utskottets behandling, helst då man tager i betraktande innehållet af 57 § Regingsformen, hvilken paragraf lyder så: "Huruledes särskilda menigheter må för egna behof sig beskatta, bestämmas genom kommunallagarne, hvilka af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftas." Vid jämförelse mellan sistnämnde paragraf och 42 § Riksdags-ordningen, der de ärenden, hvilka höra under Lag-Utskottets behandling, finnas upptagna, framgår tydligt, att sjelfva sakfrågan, hvarom ifrågavarande motion handlar, tillhör Lag-Utskottets handläggning, hvilken åsigt dessutom vinner stöd deraf, att Riksdagen vid föregående tillfällen i likartade frågor fattat med samma åsigt öfverensstämmande beslut. Om motioner, så beskaffade som den föreliggande, skulle anses tillhöra tillfälligt Utskotts behandling, hvad skulle följden deraf blifva? Jo! hvarje fråga, af hvad slag som helst, skulle kunna hänskjutas till tillfälligt Utskott, endast man visste att skickligt begagna formen, att anhålla om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t; och de viktiga frågor, hvilka nu uti de af Riksdags-ordningen förordnade ständiga Utskotten handläggas, skulle på detta sätt, oaktadt dessa Utskott äro sammansatta med afseende å de specialkunskaper, som erfordras för dithörande ärendens behandling, komma att af tillfälligt Utskott handläggas. Dessutom skulle, i den händelse Kammaren, med godkännande af motionärens tolkning af Riksdags-ordningen, medgäfve motionens hänskjutande till tillfälligt Utskott, för framtiden lätt uppkomma den stora oegentlighet, att motionstiden, hvilken nu är begränsad till 10 dagar efter riksdagens öppnande, skulle blifva obegränsad och Riksdagen kunde sålunda förlängas till obestämd tid genom att oupphörligt nya motioner i snart sagdt hvilket ämne som helst väcktes, allenast formen för framställningarne blefve densamma, som af motionären begagnats. Den ärade motionären behagade vid aflemmandet af sin motion åberopa såsom prejudikat ett af honom angifvet, af Konstitutions-Utskottet meddeladt utlåtande, men vid genomläsning af detta utlåtande finner man, att de ämnen, som deri athandlas, ingalunda äro af beskaffenhet att kunna jämföras med det förevarande, och att deri förekomma helt andra frågor, än den, som nu är för handen, hvarföre äfven sagda prejudikat vid föreliggande frågas bedömande icke eger ringaste tillämplighet. Vid sådant förhållande, då ärendet är af beskaffenhet att tillhöra Lag-Utskottets behandling samt motionären icke inom stadgad tid väckt sin motion, utan först efteråt densamma framlagt, så tager jag mig friheten hemställa till Kammaren, huruvida det skulle vara klokt och rätt att i strid mot grundlagens bestämda föreskrift till tillfälligt Utskotts handläggning hänskjuta ett ärende, som är af natur att tillhöra ständigt Utskotts behandling. Jag tror mig desto heldre kunna betvifla,

att motionärens i berörda afseende framställda begäran skall af Kammaren bifallas, som, då ärendet förevar hos talmanskonferensen, samtliga dess medlemmar enhälligt uttryckte samma åsigt, som jag nu haft äran att till Kammaren framföra.

På grund af hvad jag sålunda yttrat, vill jag vördsamt hemställa till den ärade motionären, huruvida han icke heldre vill återtaga motionen, än ställa Kammaren i den förlägenhet att — hvad eljest sannolikt kommer att inträffa — neka remiss af ifrågavarande motion.

Grefve Posse: Innan jag begagnar mig af ordet, som nu lemnats mig, anhåller jag vördsamt, att Herr Talmannen behagade låta uppläsa ifrågavarande motion, på det Kammaren måtte erhålla kännedom om densammans innehåll.

Enligt Herr Grefve Posses begäran blef motionen uppläst, hvarefter

Herr Grefve Posse fortsatte: Då det är obestriddt, att frågor om kommunallagstiftning eller ändring deri skola behandlas af Lag-Utskottet, och då nu denna motion, hvilken Kammaren nyss hört uppläsa, afser ett förtydligande af en del stadganden i nu gällande kommunallag, synes mig alldeles klart, att samma motion är af den beskaffenhet, att den bör af Lag-Utskottet behandlas. Denna åsigt delades äfven, på sätt en föregående talare redan omnämnt, af alla ledamöterna i talmanskonferensen. På de skäl jag sålunda i korthet haft äran anföra, får jag för min del yrka, att Kammaren icke måtte medgifva remiss till Tillfälligt Utskott af motionen, hvilken, om den tillhör Ständigt Utskotts handläggning, är för sent väckt och således icke kan föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Herr Gustafson: Jag är hufvudsakligen förekommen af de begge Herrar, som före mig haft ordet.

Enligt den af Herr Asker åberopade 57 § Regeringsformen tillkommer det Konung och Riksdag gemensamt att stifta kommunallagarne. Af riksdagsman väckt motion om ändring i eller förtydligande af dessa lagar tillhör således Lag-Utskottets behandling; men motion, hvarmed ständigt Utskott bör taga befattning, skall, enligt 55 § Riksdagsordningen, väckas sist å tionde dagen efter det Riksdagen öppnats. Nu har Herr Ehrenborg velat kringgå denna Riksdagsordningens föreskrift derigenom, att han uppställt sin motion på sådant sätt, att den innefattar begäran om underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t, med hemställan om ej Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt att till nästa Riksdag aflåta proposition om ändring af kommunallagarne i den syftning, motionären antydt. Men då Riksdagen, enligt min åsigt, ej kan aflåta en sådan skrivelse utan att först göra det klart för sig, huruvida den antydda förändringen är nödig och nyttig; samt då det i första hand tillkommer Lag-Utskottet att utreda frågan härom, synes det mig, att Herr Ehrenborgs motion blifvit för sent väckt för att kunna vid denna riksdag vinna grundlagsenlig behandling. Jag tror för min del, att det vore ett ganska vådligt prejudikat för framtiden, om Kammaren nu medgäfve, att den ifrågavarande motionen, endast

derföre att den blifvit uppställd i sådan form som skett, finge af tillfälligt Utskott behandlas.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag yrka, att Kammaren ville besluta, det denna motion, såsom tillhörande Lag-Utskottets behandling, blifvit för sent väckt.

Herr Ehrenborg: Då de tvänne erfarne talare, som först yttrade sig, hafva uppfattat denna formfråga helt olika mot mig, så skulle det icke förundra mig, om många bland Kammarens ledamöter redan i denna omständighet funne skäl att utan vidare pröfning underkänna *min* mening. Jag anhåller emellertid att få angifva de skäl, på grund hvaraf jag fortfarande anser denna motion tillhöra tillfälligt Utskotts behandling. Dervid tror jag mig icke behöfva tillgripa någon advokatyr, för att åt min motion, som i sak afser ett ganska ömmande ämne, bereda tillfälle att komma under pröfning; liksom det icke heller var, då jag nedskref motionen, min mening att, såsom den siste talaren velat påbörda mig, söka kringgå grundlagens stadganden. Det är ej heller min afsigt, att nu framhålla det i och för sig önskliga deruti, att betydelsen af de tillfälliga Utskotten och ärendenas successiva behandling må vinna det erkännande, som öfverensstämmer med hvarje två-kammar-representation, men hvilket hos oss möter svårighet uti vår vana att hålla fast vid förhållandena under den gamla ständsrepresentationen. Riksdagens tyngdpunkt var nemligen då lagd uti de ständiga Utskotten, hvilka numera visserligen icke längre äro å Riksdagens vägnar beslutande, men dock fortfarande så öfverhopade med djupgående och omfattande frågor, att de icke, då de derjemte hafva att behandla de många löpande ärendena, kunna åt de förra egna den lugna pröfning som erfordras. Med denna anmärkning tror jag mig hafva besvarat den fråga, som framställdes af den förste ärade talaren, nemligen hvad följden skulle blifva, om man medgäfve, att motioner finge under riksdagens lopp hänvisas till tillfälliga Utskott, blott derföre att i dem yrkats endast en underdånig framställning. Följden blefve utan tvifvel i många fall den, att det framställda förslaget komme att af det för ändamålet tillsatta tillfälliga Utskottet pröfvas grundligare, än af hvad af ett ständigt Utskott skulle kunna medhinnas.

Emellertid vill jag icke längre hålla mig till detta ämne, utan skall endast söka visa, huru efter min uppfattning den nu föredragna motionen bör enligt grundlagens stadgande och vunna prejudikat. behandlas.

Om jag hade föreslagit, att Riksdagen skulle för sin del besluta en viss begränsning af hvad som kallas kommunens gemensamma hushållningsangelägenheter, eller en ändring i kommunallagen i sådant syfte, så är det naturligt och gifvet att motionen hade tillhört ständigt, d. v. s. Lag-Utskottets behandling. Hade jag åter yrkat, att Riksdagen skulle dels antaga några bestämda grunder för berörda ärendens begränsning, och dels anhålla att Kongl. Maj:t, med dessa af Riksdagen antagna grunder till utgångspunkt, ville verkställa en utredning och för Riksdagen sedermera framlägga ett på dessa grunder stödt förslag, så erkänner jag, att det kunde hafva varit tvistigt, om motionen skolat tillhöra ständigt eller tillrälligt Utskott. Men äfven om jag hade gått till väga på sistnämnda sätt, så skulle jag kunna åberopa ett stort antal prejudikat i

frågor, dem jag anser fullt jemförliga med den nu förevarande, och genom hvilka prejudikat Riksdagen visat, att en motion, sådan som denna, kan få behandlas af tillfälligt Utskott. Härvid torde man böra mindre fästa sig vid den mängd fall, då Riksdagen låtit tillfälligt Utskott behandla sådana motioner, hvilka, om man strängt följt ordalydelsen af 39 § Riksdagsordningen, skulle, såsom "afseende en utredning af statsverkets ställning", hafva hänskjutits till Stats-Utskottet. Exempelvis vill jag likväl erinra om, att Riksdagen år 1867 lät tillfälligt Utskott handlägga förslag om upprättande af en tablå öfver Statsverkets ställning under en förfluten tid, äfvensom en af en representant från Calmar län väckt motion med anhållan, att Kongl. Maj:t måtte i blifvande statsverkspropositioner upptaga kostnadsstat för jernvägarne. Men hvad som närmare hör hit är det sätt, hvarpå några motioner blifvit behandlade, hvilka efter ämnenas art skulle hafva tillhört just *det* ständiga Utskott, hvarom nu är fråga, nemligen Lag-Utskottet. Härvid må det tillåtas mig nämna, att tillfälligt Utskott har behandlat, t. ex. vid 1867 års riksdag, en fråga om att hos Kongl. Maj:t begära förslag till ändring i prestvalsförordningen, och, vid 1868 års riksdag, en motion om likartad framställning beträffande ändring i presterliga befodringslagar, således en ändring i kyrkolagen — allt på *i motionerna föreslagna grunder*. Derjemte har tillfälligt Utskott samma år behandlat en motion om sättet för indrifning af kommunala utskylder, och i fjol afgjorde Konstitutions-Utskottet, såsom jag redan, då nu förevarande förslag anfördes, erinrade, att herr Sven Nilssons motion angående ändring i beväringlagen skulle, ehuru äfven i *denna* bestämda grunder föreslogos till antagande, af tillfälligt Utskott handläggas; och ännu i detta år behandlar Första Kammarens tillfälliga Utskott en inom nämnda Kammare väckt motion, innefattande anhållan hos Kongl. Maj:t om framläggande af ett på vissa, i motionen angifna grunder fotadt förslag till ändring af lagens stadganden angående edgång. Således, äfven om jag i förevarande fall hade föreslagit antagande af några grunder, så har Riksdagen mångfaldiga gånger visat att motioner, innefattande sådana och derjemte förslag om en underdånig hemställan, kunna till tillfälligt Utskott hänskjutas. Emellertid erkänner jag gerna såsom i *sådant* fall tvetydigt huru rättast bör förfaras. Det beror, så att säga, på smak; det beror på hvilketdera i ett så beskaffadt förslag man anser vara mest framstående, antingen å ena sidan den utredning, hvarom man hos Kongl. Maj:t anhåller, eller å andra sidan de grunder, som man föreslår att Riksdagen förut skall såsom utgångspunkt för den begärda utredningen antaga. *Men* allt detta eger, enligt min uppfattning, *icke* tillämpning på min nu föredragna motion.

Jag har nemligen *icke* — och jag ber det måtte noga observeras — föreslagit någon viss förändring eller antagande af några vissa grunder; och jag behöfver således icke åberopa några prejudikat till stöd för mitt yrkande om remiss till tillfälligt Utskott. Således, äfven om Riksdagen nu skulle, i fråga om tillfälligt eller ständigt Utskotts befogenhet, börja beträda den återgångsväg, att de ständiga Utskotten hädanefter skulle behandla sådana ämnen som stå på gränsen, anser jag mig likväl kunna med skäl påstå, att denna motion i allt fall tillhör tillfälligt Utskott. 42 § Riksdagsordningen föreskrifver, att "Lag-Utskottet skall meddela ut-

låtande öfver dit hänvisade *förslag* till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civil-, kriminal- och kyrkolag"; och jag kan väl icke tro att någon bland Kammarens ledamöter vill påstå att orden *förslag till stiftande, ändring* etc. kunna annorledes förstås, än att motionen, för att kunna till sådant förslag hänföras, ovilkorligen måste *uppgifva sättet* eller åtminstone syftet för en ändring. Men något sådant har jag icke i denna motion framställt. Jag har endast sökt visa *behovet* af en ändring och *att* ett närmare bestämmande eller begränsning af de ifrågasvarande kommunalärendena är af nöden, men jag har icke med ett ord angifvit sättet huru den skall genomföras. Jag har icke ens — och detta svarar jag min ärade granne här bakom — bedömt huruvida ifrågasvarande stadgande i kommunallagen är för vidsträckt eller inskränkt, utan endast visat, huru olika detsamma under nuvarande obestämdhet tillämpas. Min motion innefattar således *endast* en anhållan om initiativ från Regeringens sida i afseende å en ändring, men *utan* något till sådan ändring uppgifvet förslag. Slutligen kan jag icke underlåta att framställa en fråga, nemligen *huru* Lag-Utskottet — i händelse jag inom den i allmänhet bestämda motionstiden väckt detta förslag och detsamma blifvit till nämnda Utskott remitteradt — skulle hafva förfarit med motionen, om det hade velat understödja densamma? Utskottet kunde icke i anledning af motionen hafva framlagt förslag till någon viss begränsning af de ifrågasvarande ärendena, eller till någon viss förändring i kommunallagen, ty dertill gifver motionen, såsom redan är visadt, icke anledning, och Lag-Utskottet eger icke sjelft någon motionsrätt. Allt hvad Lag-Utskottet skulle kunnat göra hade varit att tillstyrka begäran om en ändring eller begränsning i obestämdt syfte; men för att afgifva ett sådant tillstyrkande utlåtande, hade Utskottet måst först ingå i pröfning af de praktiska svårigheter, som med nuvarande obestämda latitud af kommunens hushållsärenden äro förenade, och en sådan pröfning synes mig mycket mindre böra tillkomma Utskottet såsom sådant än fastheldre ett tillfälligt Utskott, som motsvarar det forna *Lag-Utskottet*. Under gamla ständsrepresentationen skulle ett ärende sådant som detta antagligen hafva behandlats af sammansatt Lag- och Ekonomie-Utskott, men uppenbart är att det har karakter mindre af lag- än *ekonomi*-ärende.

Härmed hoppas jag hafva gifvit skäl för att denna motion, deruti blott begäres initiativ från Kongl. Maj:t i afseende å en ändring uti en författning, som visserligen faller inom Konungens och Riksdagens gemensamma lagstiftningsområde, men utan uppgifvande af något sätt eller syfte för ändringen, tillhör tillfälligt Utskotts behandling; och, utan att vilja synas i någon mån påstridig, nödgas jag af fullkomlig öfvertygelse vördsam yttrande att motionen måtte förklaras tillhöra tillfälligt Utskott.

Herr Printzensköld: Då jag till hufvudsaklig del instämmer i de åsikter, som af de båda första talarne i ämnet uttalats, kunde visserligen något mera icke behöfva af mig i frågan yttras; men anledningen hvarför jag det oakadt tager till ordet är ett yttrande af den siste talaren, hvilket icke kunnat undgå att hos mig väcka förvåning, det yttrande nemligen, då han, under försvarandet af sin åsigt, att hans motion borde till tillfälligt Utskott remitteras, med uttrycket "advokaty" be-

nämnde de anföranden, hvari uttalades en emot hans egen stridande uppfattning; ty snarare kan berörda uttryck användas om hans försvar af sin mening. Motionären har nemligen sagt, att han alldeles icke väckt något förslag till ändring i kommunallagen, utan att han endast hemställt, det en underdånig skrifvelse i ämnet måtte till Kongl. Maj:t aflåtas, men jag frågar: huru skall Riksdagen kunna aflåta en skrifvelse utan att i densamma bestämdt och tydligt uttala i hvad riktning och på hvad sätt Riksdagen önskar att förändring skall vidtagas? En skrifvelse, som icke angifver detta, skulle ju icke föranleda något resultat och är något, som jag icke kan tänka mig att Riksdagen skall besluta. Motionären håller sig jenväl vid ordalydelsen uti 42 § Riksdags-ordningen, deri stadgas, att "förslag" till stiftande, ändring etc. af lagar skola af Lag-Utskottet behandlas och påstår, att då, såsom förut är nämndt, han icke formulerat något förslag till lagförändring, hans motion icke tillhör Lag-Utskottets utan tillfälligt Utskotts handläggning. Det är visserligen sannt, att grundlagen skall tolkas efter ordalydelsen, men i detta fall tror jag, att om man skulle bifalla motionärens hemställan, detta vore att kringgå grundlagens tydliga föreskrift. Då jag föröfrigt icke kan dela motionärens åsigt derom, att ett tillfälligt Utskott skulle komma att grundligare behandla ärendet än ett ständigt — en kompliment, som är gauska smickrande för de tillfälliga Utskotten — kan jag icke annat än förena mig uti det af herr Grefve Posse framställda yrkande.

Herr Ehrenborg: Jag beklagar att jag ånyo nödgas säga några ord, men måste upplysa den siste talaren, att jag icke yttrat att deras anföranden, hvilka hysa en motsatt uppfattning mot mig, innebära någon advokatur, utan jag har endast sagt, att *jag* icke behöfver tillgripa någon advokatur för att försvara min mening. Mot hvad samme talare yttrat, att det vore olämpligt att framkomma till Kongl. Maj:t med en anhållan, som icke innehöll något bestämdt angifvet syfte för den ifrågakämda lagförändringsåtgärden, får jag upplysa, att syftemålet dermed är att vinna någon bestämning uti det i motionen angifna hänseende, sedan nemligen erfarenheten gifvit vid handen att sådan saknas. Hvad slutligen "komplimenten" åt tillfälliga Utskott angår, så ber jag den ärade talaren icke taga densamma åt sig, ty jag har icke komplimenterat de tillfälliga Utskotten på grund af deras sammansättning, utan jag har velat vindicera åt de tillfälliga Utskottens idé och åt ärendenas successiva behandling erkännandet af att en grundligare behandling bör kunna på denna väg komma ärendena till del, än i de af löpande frågor öfverhopade ständiga Utskotten. Jag anhåller fortfarande, att motionen måtte förklaras tillhöra tillfälligt Utskotts behandling.

Herr Asker: Fastän ämnet synes vara uttömdt, tillåter jag mig dock att tillägga några ord, med anledning af den ärade motionärens yttrande derom, att hans motion borde till tillfälligt Utskott hänvisas på den grund, att ett sådant skulle vara bättre i tillfälle att grundligt behandla motionen än ett ständigt Utskott. Om detta verkligen var motionärens mening, så synes han hafva sammanblandat karakteren af tillfälliga och särskilda Utskott. Man kan för behandling af sådana frågor, som tillhöra ständigt Utskotts handläggning, på gauska goda grunder — såsom äfven

skett vid denna riksdag — tillsätta ett särskildt Utskott, men man kan icke utan att kringgå grundlagens uttryckliga föreskrift medgifva, att en fråga, som i grundlagen är bestämd att behandlas af ständigt Utskott, skall kunna hänskjutas till tillfälligt Utskott, helst derigenom skulle kunna inträffa, att motionstiden förlängdes, hvilket grundlagen velat förekomma och hvilket vore desto olämpligare som tiden för Riksdagens tillvaro är ganska begränsad. Den ärade motionären har sagt, att han icke anfört några bestämda grunder till lagförändring uti den af honom framlagda motionen, utan endast hemställt om en underdånig skrifvelse, men han har förstått att på ett ganska skickligt sätt inväfa grunderna för lagförändringen uti motiverna till sitt slutpåstående. Huru skall man kunna bedöma lämpligheten af en underdånig skrifvelse beträffande en lagstiftningsfråga, om man icke får pröfva sjelfva sakens befogenhet? Huru jag än ser frågan, kan jag icke komma till annan åsigt, än jag redan förut angifvit, och hvilken öfverensstämmer med den mening talmanskonferensens ledamöter i ämnet hysa. Vid sådant förhållande vågar jag fortfarande yrka, att remiss af ifrågavarande motion icke måtte af Kammaren beviljas.

Herr Ehrenborg: Ehuru jag icke fått understöd af någon ledamot i Kammaren nödgas jag med ett par ord besvara min högt ärade grannes sista anförande, deri han uttryckt sin förmodan, att jag sammanblandat karaktererna på tillfälliga och särskilda Utskott. Detta har jag dock visst icke gjort. Jag tillerkänner af full öfvertygelse ett tillfälligt Utskott, i förhållande till den tid som det disponerar, långt mera tillfälle att grundligt pröfva ett ärende än ett ständigt eller ett särskildt Utskott. Ofta representera ock ledamöterna i ett ständigt eller särskildt Utskott två motsatta meningsfraktioner, genom hvilkas sammandrabbande från början frågan lätt kan i förtid sönderslitas, eller åtminstone en fullständig och grundlig pröfning af densamma störas. Så är deremot icke förhållandet inom det tillfälliga Utskottet, hvilket, sammansatt af ledamöter blott från den ena Kammaren, tillsättes med afseende å några vissa ämnen, hvilka först pröfvas af den ena Kammaren, innan de efter skedd utredning knnna till den andras afgörande. Hvad den ärade talarens farnågor för riksdagens möjliga förlängning beträffar, så kan jag dervid icke fästa det ringaste afseende. Motionstiden är i allt fall öppen till riksdagens slut såväl för grundlagsfrågor som för alla sådana ärenden, hvilka man vill medgifva tillhöra tillfälligt Utskotts handläggning; men väckes en sådan fråga så sent, att den icke hinner af Utskott behandlas, så kommer den icke under handläggning vid dåvarande riksdag. Jag får fortfarande, så ensam jag än står, yrka att min motion måtte till tillfälligt Utskott remitteras.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yttrade olika meningarne om motionens beskaffenhet att tillhöra dels Lag-Utskottets behandling, för hvilken händelse motionen, såsom för sent väckt, enligt herr Talmannens erinran icke kunde till hänvisning föranleda, dels jemväl tillfälligt Utskotts handläggning. Proposition framställdes å den förra af dessa meningar; och då härtill svarades allmänt ja, blef detta svar med klubbslag befastadt.

§ 4.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, i fråga om öfverlåtande på Blidö församlings fattigvård af kronans rätt till qvarlåtenskapen efter affidne arbetskarlen Petter Bengtsson i Köpmanholm.

I anledning af detta utlåtande anförde:

Herr Gumælius: Icke för det ringa beloppet, utan för grundsatsen, önskar jag komma till ett annat slut än Stats-Utskottet i förevarande fråga. Jag missunnar visst icke Blidö kommun denna lilla summa och önskar ingalunda, att staten derpå skall göra anspråk, men det har icke kunnat annat än förundra mig, att Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt, att ifrågavarande qvarlåtenskap finge på församlingens *fattigvård* öfverlätas. Det är visserligen vanligt att staten till vederbörande kommuner afstår sin rätt till danaarf, men då emellertid staten till dem har rätt, torde det äfven vara statens pligt att tillse, att beloppen blifva väl använda. Att nu använda medlen såsom bidrag till fattigvårdsutgifternas bestridande, d. v. s. att derigenom minska uttaxeringen för löpande året, synes mig vara mindre lämpligt. På grund häraf får jag hemställa, *att ifrågavarande eftergift för närvarande icke må bifallas.*

Jag tager deremot för gifvet, att, om Blidö kommun förnyar sin ansökan i en annan form och föreslår berörda qvarlåtenskaps användande till förbättring af församlingens skolväsende eller något annat nyttigt företag, en sådan begäran då icke skall röna något motstånd.

Herr Ola Bosson Olsson: Genom handlingar, som i denna fråga blifvit till Stats-Utskottet inlemnade, har blifvit ådagalagdt, att Blidö socken består af holmar i den yttre skärgården och att dess befolkning är ytterst fattig, så att den knappt kan föda sig sjelf än mindre underhålla sina fattiga. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har derjemte vitsordat dessa uppgifter, så att de kunna anses fullt exakta. Dessutom finner jag, för min del, alldeles riktigt, att danaarf, som öfverlätas på kommunerna, isynnerhet komma dessas fattigvård till godo, ty om den, som efterlemnar arf, varit utfattig, hade kommunen fått underhålla honom till döddagar, och det torde därför vara billigt att kommunen såsom bidrag till sina fattigvårdsutgifter får åtnjuta den qvarlåtenskap han kan efterlemna.

Jag tycker därför att Stats-Utskottet med fullt skäl tillstyrkt, att denna fattiga kommun må komma i åtnjutande af ifrågavarande lilla behållning och yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Herr Grefve Posse: Stats-Utskottets utlåtande i denna fråga har blifvit afgifvet i full öfverensstämmelse med den praxis, som i dylika fall alltid tillämpats sedan det nya statsskickets införande, och — såvidt jag kan påminna mig — har, då fråga varit om eftergift af danaarf, som vanligtvis utgöra små belopp, aldrig någon stämma höjt sig mot Utskottets hemställan, att statens rätt till dessa ringa belopp skulle öfverlätas

på kommunerna för det ändamål dessa kunde finna för sig nyttigast. Det har därför öfverraskat mig att nu betänkligheter kunnat uppstå, huruvida en dylik hemställan vore välgrundad eller icke, men då jag icke finner nödigt att upprepa de skäl, som finnas upptagna i betänkandet, inskränker jag mig till att yrka bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej och blef, på framställd proposition, Utskottets hemställan bifallen.

§ 5.

Vidare föredrogos följande äfven af Stats-Utskottet afgifna utlåtanden:
N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtande åt Calmar landsförsamling under ständig besittningsrätt af en jordrymd från landshöfdingebostället Skälby till skolhusplan och planteringsland för en fast folkskola;

N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående eftergift till förmån för staden Halmstad af kronans rätt till danaarf efter enkan L. Sundell, född Grundberg; och

N:o 7, i anledning af väckt motion om eftergift af kronans rätt till danaarf efter Klockaren C. P. Bergstedts aflidna hustru Anna Maria Bergstedt, född Reis.

Hvart efter annat blefvo dessa utlåtanden bifallna.

§ 6.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 2, i fråga om antagande af ackord för en fordran, grundande sig på vaxelköp;

N:o 3, angående afskrifning ur Diskontkontorets räkenskaper af åtskilliga kontorets kapital- och öfverräntefordringar;

N:o 4, i fråga om afskrifning af vid Lånekontoret i Göteborg balanserade lån och räntor, tillhörande statslånefonden; och

N:o 5, angående afskrifning utur Lånekontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga lån och öfverräntor.

§ 7.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring af 7 Kap. 2 § Giftermålsbalken.

Härvid yttrade:

Herr Gustafson: Då jag icke kan dela de åsigter, Lag-Utskottet i detta betänkande uttalat, anhåller jag att få redogöra för de skäl, hvilka föranleda mig att hysa en mot Lag-Utskottets stridande mening.

7 Kap. 2 § Giftermålsbalken stadgar, att, innan vigsel sker, skall det lysas tre söndagar från predikstolen i den församling, *der bruden tages*. Dessa ord hafva genom Kongl. Förordningen den 21 November 1794,

blifvit sålunda förklarade, att de skola beteckna: *der bruden har sitt rätta hemvist och är boende*. Tvifvel om rätta förståndet af detta lagstadgande kan uppkomma endast i det fall, att qvinnan är mantalsskrifven på *ett*, men kyrkskrifven på *ett annat* ställe. Om t. ex. en qvinna i November månad låter kyrko- och mantalsskrifva sig på ett och samma ställe, men i påföljande Januari månad tager utflyttningsattest från denna församling och låter kyrkskrifva sig i en annan — hvar skall det då lysa till äktenskap för denna qvinna? Skall detta ske på det förra stället, der hon fortfarande är mantalsskrifven, eller på det sednare, der hon numera är kyrkskrifven? Lag-Utskottet säger, att lysning skall ske i den församling, der hon är mantalsskrifven, men, enligt mitt förmenande, bör det ske der hon är kyrkskrifven. Ty jag tror, att i och med detsamma en person tager utflyttningsattest från en församling och låter kyrkskrifva sig i en annan, upphörer samma person att i kyrkligt hänseende tillhöra den förstnämnda församlingen, och presten i densamma eger hvarken rättighet eller skyldighet att beträffande denna person vidtaga någon embetsåtgärd. Hvilka förvecklingar skulle icke kunna uppkomma, derest Lag-Utskottets åsigt godkändes? Enligt gällande kyrkolag är såsom regel antaget, att lysning till äktenskap, samt vigsel skola ske inom samma församling, ty det är stadgadt, att den prest, som verkställt lysningen, icke må hindra brudfolket att låta viga sig inom annan församling. Men ingenstädes finnes det föreskrifvet, att, då lysning och vigsel skett i *samma* församling, presten skulle ega skyldighet att derom underrätta pastor i annan församling. Om nu en prest verkställde lysning för qvinna, der hon vore mantalsskrifven, oaktadt hon hade annan kyrkskrifningsort, samt derefter vigde henne, vore han icke lagligen förpligtad att om den skedda lysningen och vigseln underrätta pastor i qvinnans kyrkskrifningsort. Denne pastor kunde således förblifva i fullkomlig okunnighet derom, att qvinna inträdt i äktenskap, samt sålunda, i händelse hon begär utflyttningsattest, förklara henne, i samma attest, ledig till äktenskap. Jag finner ytterligare stöd för min åsigt, att lysning bör ske der qvinna är kyrkskrifven, i Kougl. brefvet den 15 September 1773. Det stadgas nemligen häri, att, derest vigsel förrättats i annan församling än der lysning skett, skall det åligga prest, som vigsel verkställt, att om denna samt om dagen, då den försiggått, underrätta pastor i lysningsorten. Hvarföre skall denne erhålla en sådan underrättelse? Jo helt visst derföre, att han må kunna i kyrkoboken anteckna, att qvinnan ingått äktenskap. Men huru skulle han kunna verkställa en sådan anteckning, eller hvartill skulle den tjena, derest qvinna icke vidare vore i församlingen kyrkskrifven.

Jag tror således, att då en person är kyrkskrifven på *ett*, men mantalsskrifven på *ett annat* ställe, hon måste i alla kyrkliga hänseenden höra till förstnämnda ställe; men deremot tror jag, lika med Utskottet, att hon i verldsligt hänseende sorterar under domstolen i den ort, der hon är mantalsskrifven.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag yrka att Betänkandet måtte blifva till Lag-Utskottet återremitteradt.

Jag vet visserligen, att Betänkandet redan blifvit af Första Kammar-
ren bifallet och att således frågan är förfallen för denna riksdag; men *då*

jag anser att hvarje Kammare bör fritt fatta sina beslut, utan afseende på hvad Medkammaren kan hafva beslutat; *då* det dessutom skulle kunna hända, att, derest jemväl denna Kammare godkände utlåtandet, begge Kamrarnes sammanstämmande beslut skulle kunna vid en blifvande riksdag åberopas af Lag-Utskottet såsom skäl för att framkomma med enahanda förslag som detta; *samt då* slutligen det är af stor vikt, att denna fråga kommer på fullkomligt klar fot, enär prest, som lyser i annan församling än *der bruden har sitt rätta hemvist och är boende*, mister embetet, finner jag mig ega giltig anledning för mitt yrkande på återremiss, äfven om dermed intet skulle vinnas för denna riksdag.

Herr Carl Aron Jönsson: Jag har af pastorn inom den valkrets, jag representerar, blifvit uppmärad att väcka ifrågavarande motion. Det är väl samt att, der bruden är mantals- och kyrkskrifven på samma ställe, något tvifvelsmål icke kan uppstå om, hvarest lysningen skall ega rum, men det har inträffat att bruden varit mantals- och kyrkskrifven i *en* församling och bott inom en annan och då har fråga uppstått hvar lysningen skulle ske. Vanligen har den blifvit begärd i kyrkskrifningsorten, men pastor derstädes har vägrat, ty Kongl. förordningen den 21 November 1794 föreskrifver, att lysning skall ske i den församling, der bruden har sitt rätta hemvist och är boende. Här är således en tviste-fråga, som verkligen behöfver undanröjas.

Jag ansåg min motion så oskyldig att jag icke väntade något motstånd i Lag-Utskottet, men Utskottet ville icke taga densamma i noggrannare öfvervägande utan afstyrkte den. Den reservation mot Utskottets hemställan, som en aktad ledamot af Första Kammaren afgifvit, torde dock visa att den förändring jag föreslagit icke kan anses öfverflödig. Frågan har visserligen för denna riksdag fallit genom Första Kammarens beslut, men, det oaktadt, anhåller jag på de skäl, som af den föregående talaren blifvit anförda, att Utlåtandet måtte varda till Utskottet återremitteradt.

Herr Carlén: Motionären har åsyftat att få en lagförklaring; Herr Gustafson åter vill hafva en lagförändring. Jag medgifver, att frågan icke saknar sin vikt, men tror att den skulle erhålla allt för stor vikt, om den af motionären åsyftade förändringen vidtoges, emedan derigenom sammanhanget skulle brytas mellan lagens stadganden angående personligt forum. I 10 Kap. 8 § Rättegångsbalken stadgas, att, om tvist uppstår om trolofning, dess fullbordan eller skilnad deri, döme Rätten, derunder qvinnan lyder och "sitt hemvist hafver". Enligt allmänt antagen lagtolkning utmärka sistnämnda ord skattskrifningsorten och denna tolkning är så allmän, att i Kongl. Maj:ts proposition till denna Riksdag om antagande af en författning angående förändrad lydelse af 10 Kap. 1 § Rättegångsbalken betagnas uttrycken "derunder han sitt bo och hemvist hafver" i denna betydelse. Enligt min uppfattning är således lagen alldeles tydlig i det afseende, att lysningen bör ega rum i den ort, der qvinnan är mantalsskrifven och någon förklaring af ifrågavarande stadgande i 7 Kap. 2 § Giftermålsbalken torde derföre vara helt och hållet obehöfzig.

En annan olägenhet, som kunde uppstå, om berörda stadgande erhöle den af motionären föreslagna lydelse, är, att sådana fall kunde inträffa, då det blefve omöjligt att verkställa lysning, ty det kan hända att en qvinna icke är någonstädes kyrkskrifven och lagen saknade i så fall föreskrift om hvar lysningen skulle ske. Denna omständighet har utgjort hinder för Kongl. Maj:t att godkänna ett af Rikets Ständer framställt förslag, att lysning skulle ske i den församling, der bruden sednast blifvit i husförhörslängden antecknad. Det kan äfven inträffa, att en qvinna är hvarken mantals- eller kyrkskrifven och då skall naturligtvis lysningen ega rum i den ort der hon är boende och har sitt hemvist, det vill säga der hon, fastän hvarken mantals- eller kyrkskrifven, uppehåller sig.

Genom den föreslagna förändringen skulle således uppstå en lucka i lagstiftningen, som för närvarande icke finnes; och då dessutom nu gällande stadgande i 7 Kap. 2 § Giftermålsbalken angående lysningsort öfverensstämmer med lagens allmänna principer i afseende på personligt forum, så måste, derest berörda stadgande skulle på af motionären föreslaget sätt ändras, jemväl 10 Kap. Rättegångsbalken ändras, såvida icke lagens hela system i fråga om personligt forum skulle förveckas.

Jag yrkar därför bifall till Lag-Utskottets hemställan.

Herr Wijk: Af personlig erfarenhet kan jag intyga nödvändigheten af ett förtydligande utaf ifrågavarande stadgande. Vederbörande pastorer tolka detsamma nu på tre sätt, antingen så att lysning skall ske der bruden är mantalsskrifven, eller der hon är kyrkskrifven, eller der hon har sitt hemvist och är boende, äfven om hon derstädes hvarken är mantals- eller kyrkskrifven. Man kan visserligen säga, att, om stadgandet icke är fullt tydligt, en förändring likväl är obehöflig, emedan ett förtydligande kan erhållas genom besvärs anförande och prejudikater, men i fall som dessa torde sällan besvär komma att anföras, och äfven om så skulle ske och genom utslag deröfver ett prejudikat vinnas, så är föga sannolikt att detta blifver allmänt bekant i landets tusentals församlingar, der lagrummets tillämpning oupphörligt förekommer.

Jag får därför förena mig i yrkandet om återremiss, för att möjligen derigenom erhålla en förändring i paragrafens lydelse, som kan förekomma de nu så ofta inträffande missförstånd mellan pastorer och församlingsmedlemmar i fråga om dess tolkning.

Herr Ljunggren: Jag hade föreställt mig att ifrågavarande 2 § i 7 Kap. af Giftermålsbalken skulle vara alldeles klar och att den öfverallt tillämpades i enlighet med motionärens åsigt, så att lysningen ege rum i den församling, der bruden vore kyrkskrifven. Så tillämpas detta stadgande åtminstone i södra Sverige, och jag anser det vara nästan omöjligt att göra på annat sätt. Om t. ex. en familj inflyttar till en stad på våren, efter att förut för året blifvit mantalsskrifven på landet, så skulle, derest Lag-Utskottets tolkning vore den rätta, familjen vara förhindrad att låta lysa för dottern i staden, der hon hade sitt hemvist.

Emellertid hör jag nu att meningarne angående ifrågavarande stadgandes rätta tolkning äro delade och detta talar för bifall till motionä-

rens yrkande om en förändrad lydelse af stadgandet. Vål äro olägenheterna af den nuvarande tvetydigheten ganska stora för presterna, som måste bestämma sig för endera tolkningen — att lysa antingen der bruden är mantalsskrifven eller der hon är kyrkskrifven, men äfven för den, som begär lysning, kunna stora olägenheter uppstå. Jag föreställer mig tvänne kyrkoherdar, som i detta afseende hysa olika åsikter. Om nu en person, som är mantalsskrifven i den enes församling och kyrkskrifven i den andres, vill taga ut lysning för sin dotter och för sådant ändamål infinner sig hos kyrkoherden i kyrkskrifningsorten, så kan det hända, att denne är af samma åsigt som Lag-Utskottet och säger att han icke kan meddela någon lysning, emedan bruden icke är mantalsskrifven i församlingen. Mannen, som söker lysning, vänder sig då till pastor i mantalsskrifningsorten, men denne är af en annan åsigt och säger: "här kan icke någon lysning ske, ty bruden är icke här kyrkskrifven". Sålunda uppstå lätt hinder och dröjsmål för lysningen, och frågan kan icke afgöras annorlunda än genom besvär öfver endera pastors vägran att lysa, men den klagande vet icke öfver hvilkenderas vägran han rätteligen skall klaga, och så kan det hända, att han först sedan han gått igenom alla instanserna får veta att han bort klaga öfver det andra beslutet. Sålunda kan mycket trassel uppstå genom otydligheten uti ifrågavarande stadgande, och jag förenar mig derföre med dem, som yrkat återremiss af betänkan-det, på samma gång jag protesterar mot en sådan tolkning, som Lag-Utskottet framställt.

Herr Witt: Jemte det jag förenar mig med den siste talaren, anhåller jag endast att få tillägga några få ord för att ytterligare belysa frågan och nödvändigheten af att deruti åstadkomma full klarhet och tydlighet. Af föregående talare har blifvit påpekad den svårighet, som kan uppstå i fråga om en person, hvilken ingenstädes är hvarken mantalsskrifven eller kyrkskrifven. Men nu kan det också hända att en person flyttat fram och tillbaka, så att man icke kan säga, hvar den personen har sitt rätta hemvist. Om då hvarken mantalsskrifningslängden eller kyrkoböckerna lemna någon ledning för bedömandet häraf, så måste vederbörande prestman förbjuda äktenskapets ingående före nästa mantalsskrifning, derest mantalsskrifningsorten skall vara den bestämmande. Men då kyrkskrifning kan ske när som helst hela året om, under det att mantalsskrifningen eger rum på bestämd tid i November eller December månader endast, synes äfven detta förhållande tala för den åsigt, att lysningen bör försig-gå i brudens kyrkskrifningsort. I Kongl. Maj:ts skrifvelse den 3 November 1853 åberopas, att husförhörlängden icke alltid lemna säker upplysning om brudens rätta hemvist. Jag skulle deremot vilja säga, att mantalsförteckningen icke kan lemna de nödiga upplysningarne om de personer, för hvilka lysning begäres. Det är t. ex. fråga om lysning för en piga. I mantalslängden finnes hos en husbonde skrifven en piga Anna. Men nu är det den Anna, för hvilken lysning begäres eller någon annan. Det kan man icke se af mantalsförteckningen. I husförhörlängden finnas deremot anteckningar om der upptagna personers födelseort, år, månad, dag o. s. v. Och detta synes böra vara en säkrare ledning för bedömandet af en persons behörighet att ingå äktenskap, än en an-

teckning allenast derom att den piga, som är skriven hos en husbonde, har namnet Anna, helst samma husbonde kunnat haft flera pigor med det namnet.

På grund häraf yrkar äfven jag för min del, att den ifrågavarande motionen måtte till Lag-Utskottet återremitteras.

Herr Grefve Sparre: Denna fråga har så många gånger varit föremål för Riksdagens behandling, och jemväl, på grund af Riksdagens framställning, för Kongl. Maj:ts, att jag fruktar, det jag skulle alltför mycket trötta Kammaren med en vidlyftigare utredning af ämnet, hvilken för öfrigt måste för de flesta bland Kammarens ledamöter förut vara bekant. Redan år 1794 utfärdades en Kongl. förordning, som förklarade Giftermålsbalkens stadgande, att lysning skall ske i den församling, der bruden tages. Och då Riksdagen sedermera begärt ytterligare förklaring häraf, har Kongl. Maj:t endast svarat ungefär detsamma som 1794.

Den siste talaren sökte ådagalägga, att mantalsskrifningsorten icke vore det rätta stället att uttaga lysning, utan att sådant borde ske i kyrkskrifningsorten. Det kan ock utan tvifvel inträffa fall, då mantalsskrifningsorten icke vore det rätta stället; men då har man alltid att vända sig till den ort, der bruden har sitt bo och hemvist; och denna sammanfaller i de flesta händelser med mantalsskrifningsorten. Den värde talarens argumentation gick ut derpå, att kyrkskrifningsorten skulle vara den rätta lysningsorten, derföre att man endast genom kyrkoböckerna skulle kunna få reda på, hvem den person vore, för hvilken lysning begärdes. Detta gäller dock endast i afseende på *uttagandet af lysning*, då det beror på vederbörande prestman att förvissa sig derom, att den person, för hvilken lysning begäres, är den rätta; och den upplysningen kan han då erhålla ur kyrkoböckerna. Men detta bevisar ingalunda, att sjelfva *lysningen, kungörandet af äktenskapet*, skall ega rum i den församling, der denna upplysning om personen vinnes. Presten skall ur kyrkoböckerna taga reda på personen, se till att den är identisk med den, för hvilken lysning begäres. Men i hvilken församling lysningen skall ske, är en annan sak. Jag har inom Lag-Utskottet diskuterat denna fråga med prestmän, hvilka dervid hafva utgått från den åsigten, att lysningen är en kyrklig akt. Det är likväl ett misstag, ty den är en helt och hållet verdslig akt. afsedd att bekantgöra ett tilltänkt äktenskap, för att de, som möjligen kunna hafva något jäf att deremot anföra, må få kunskap derom och sättas i tillfälle att afgifva sin protest. Derför skall detta kungörande ega rum från predikstolen på enahanda sätt som alla andra publikationer. Men det bevisar nu icke, att lysningen bör ske i kyrkskrifningsorten, utan det är tvärtom just grunden dertill, att den skall försiggå i den församling, der bruden har sin bostad och hemvist, d. v. s. i den vanliga mantalsskrifningsorten.

Undantag kunna dock förekomma, såsom den nämnde värde talaren antydde. Så kan t. ex. hända, att en person, som flyttat till en annan ort, af en eller annan orsak vill stå kvar i kyrkoböckerna i den församling, der hon är född och uppfödd. Detta må nu visserligen vara ett fel, men det inträffar beklagligen ofta nog. Vid sådant förhållande skulle ju ändamålet med lysningen helt och hållet förfelas, om den skulle

ega rum i den församling, der personen vore kyrkskrifven men der hon icke vistats kanske på trettio år eller mera. Lysningen bör nemligen ske i den ort, der jäf mot äktenskapet möjligen kunna ifrågakomma, och der det tillämnade äktenskapet fördenskull bör blifva bekantgjordt för den eller dem, som kunna hafva något jäf att anföra deremot. Derför är det ock, som det stadgas, att den skall ega rum der bruden har sitt hemvist.

Det upplystes inom Lag-Utskottet, att det inträffat, att en person, som flyttat härifrån till en församling på landet, dervid uttryckt sin önskan att fortfarande vara kyrkskrifven i Stockholm. Hon har sedermera vistats på landet i tio eller tolf år. Jag föreställer mig nu, att hon vill gifta sig. Skulle det då vara lämpligt, att det lystes för henne här i Stockholm, der ingen hört talas om henne på tolf års tid, derifrån hon flyttat som barn, och der sannolikt ingen kan finnas, som har några jäf att anföra emot hennes äktenskap?

Jag vågar tro, att hvad jag nu anført skall befinnas utgöra ett tillräckligt skäl för att kyrkskrifningsorten icke kan anses vara det rätta lysningsstället; och då, såsom jag nämnt, denna fråga redan åtskilliga gånger varit föremål för både Kongl. Maj:ts och Riksdagens behandling, hyser jag den föreställningen, att den är en af dem, som böra kunna betraktas såsom slutligen lösta, hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Jöns Rundbäck: Jag instämmer med den förste talaren i afseende på svårigheten att bestämma rätta förståndet af ifrågavarande lagstadgande. Men jag har ock härvid en annan anmärkning att göra. Lag-Utskottet har nemligen förbigått en sak, den motionären i sin motion vidrört. I allmänna lagen stadgas, att lysning skall ske *tre söndagar* i den församling, der bruden tages; men i kyrkolagen står det, att sådan lysning skall ske *tre söndagar å rad*. Nu har det inträffat att sedan det lyst en eller två gånger för ett brudpar, något hinder mellankommit så att lysningen måst afstadna; och tvekan har då uppstått, huru efter hindrets undanrödjande med lysningen skulle förtaras. Somliga pastorer hafva dervid ansett nödigt att börja en ny lysning, medan deremot andra ansett den gamla lysningen giltig och inskränkt sig till att fortsätta och afsluta densamma.

De båda nämnda stadgandena synas sålunda vara tvetydiga och stå i strid med hvarandra, men Lag-Utskottet säger i detta hänseende icke ett ord. Jag anser derföre för min del nödigt att återremittera ärendet till Utskottet, för få att frågan jemväl i det af mig berörda hänseende nöjaktigt utredd.

Herr Ribbing: De utaf Herrarne, som yrkat återremiss af betänkandet, hafva derför hufvudsakligen anført två slags skäl. Det ena är det, att en återremiss borde ske, för att man skulle från Utskottet erhålla ett tillstyrkande af motionen, d. v. s. ett tillstyrkande till sådan förändring i gällande lag, att, såsom motionären föreslagit, lysning skall ega rum der bruden är kyrkskrifven. Häremot hafva dock redan skäl blifvit anförda af tvänne bland Lag-Utskottets ledamöter, skäl så talande, att det torde vara öfverflödigt att söka dertill lägga något ytterligare,

nemligen dels af Herr Carlén, som erinrat att nuvarande föreskrift i detta hänseende står i den fullkomligaste öfverensstämmelse med de allmänna grunderna i afseende å forum i tvistemål, som angå någons person, och att det icke vore lämpligt att från hvad som härutinnan är allmän regel göra ett undantag i detta enda fall, och dels af Lag-Utskottets ordförande, som påpekat, att, på sätt Kongl. Maj:t ock erinrat i 1853 års skrifvelse, kyrkskrifningen är en mindre säker proba på hvar en person uppehåller sig än mantalsskrifningen. Efter min uppfattning äro ock dessa skäl fullkomligt tillfredsställande.

De andre bland motsidans talare hafva fäst sig dervid, att det nu befintliga stadgandet skulle innebära en tvetydighet, och såsom bevis därför åberopat, att åtskilliga prester på olika sätt tolkat detsamma. Detta är dock en bevisning, som icke håller stängen. Ty den som icke vill göra sig besvär att taga reda på, hvilken den allmänna och af sakkunige erkända betydelsen af ett lagstadgande är, den känner icke grunderna för en rätt lagtolkning, och för hans riktiga tolkning af lagen kan därför icke heller *någon* grad af tydlighet lemna garanti. Men härtill kommer, om motionen skulle remitteras åter till Lag-Utskottet på sist anförda skäl, hvad vilja då de Herrar, som på denna grund yrkat återremiss, att Lag-Utskottet skall göra med motionen? Skall Lag-Utskottet tillstyrka bifall till densamma? Det är af skäl, som redan blifvit anförda, icke lämpligt. Eller skall Utskottet afgifva en förklaring, att det ifrågasvarande stadgandet afser mantalsskrifningsorten? En sådan förklaring behöfves icke, enligt hvad alla juridiska, d. v. s. i denna fråga sakkunnige auktoriteter äro ense om, och det tillkommer för öfrigt icke Lag-Utskottet, som icke eger att meddela några lagförklaringar.

Ändtligen har den siste talaren sagt, att det vore äfven en annan sak att vid motionen märka, men som Utskottet öfverhoppat: kyrkolagen stadgar nemligen, att lysning skall ske tre söndagar å rad, men allmänna lagen endast tre söndagar, och då kan fråga uppstå, huru med lysningen sedermera skall förhållas, i fall den någon tid varit afbruten. Jag kan för min del icke finna någon svårighet härutinnan. Ty då den ena lagen *icke* står i strid med den andra, utan blott närmare bestämmer hvad som i den andra lagen blifvit i mera allmänna ordalag stadgadt, synes det vara temligen klart, att man tyder dessa båda lagar så, att man tillämpar det allmännare stadgandet på *det sätt*, som i den mera speciela lagen närmare determineras och bestämmes.

På de grunder, jag nu anført, anser jag en återremiss för att få bifall till motionen vara olämplig, en återremiss, för att få en lagtolkning olämplig, då en sådan hvarken är behöflig eller från Lag-Utskottets sida befogad, och en återremiss i den siste talarens syftning likaledes fullkomligt obehöflig, hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Herr C. A. Jönsson: När motioner väckas, som icke äro i smaken, möta de alltid många hinder af samma art som de "obotfärdiges förhinder". Så har äfven varit fallet med denna. Jag skall bedja att få erinra om hvad Lag-Utskottets ordförande yttrade vid remissen af den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof. Han frågade då, hvad

den nya representationen utträttat, och svarade sjelf: "inte ett fnask!" så förhåller det sig med honom; och jag tror, att det är derföre, som alla motioner stukas, som äro nog olyckliga att komma till Lag-Utskottet. Emellertid vidhåller jag icke desto mindre mitt yrkande om motionens återremittande dit.

Öfverläggningen var slutad. Enligt derunder framställda yrkanden gaf Herr Talmannen proposition dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på återförvisning. Den sednare propositionen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad, och hade Kammaren alltså beslutit ärendets återförvisande till Lag-Utskottet.

§ 8.

Till afgörande förekommo Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 5, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning;

Lades till handlingarne;

N:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till författning angående vissa förändrade föreskrifter i afseende å beräkning af tid för klagan mot Hofrätts utslag i brottmål;

Bifölls.

§ 9.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, i anledning af fyra motioner om åtgärder för embetsförvaltningens reorganisation till vinnande af förenkling och besparingar.

Herr Ribbing: Vid sistlidna riksdag väcktes, såsom bekant är och såsom Utskottet äfven refererat, åtskilliga motioner i samma syfte som de nu ifrågavarande, vid denna riksdag afgifna. Vid behandlingen af dessa motioner kom dåvarande Tillfälliga Utskott på anförda skäl till samma förslag, som nu ordagrant lika blifvit framställt; och detta förslag innefattar, såsom det är lätt att se, egentligen en hemställan om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om vissa åtgärders vidtagande, hvilka dels skulle innebära den första åtgärden för vinnande af det i motionerna afsedda syftet, dels innebära en förberedelse och ett medel för vinnande af de andra momenter, hvilka innefattas i samma af motionärerne afsedda syfte.

Denna Utskottets hemställan bifölls af denna Kammare och ärendet gick derpå till Första Kammaren samt behandlades der äfven af ett Tillfälligt Utskott. Men detta afstyrkte bifall till förslaget, och för detta afstyrkande utgör, såvida jag kunnat läsa dess betänkande rätt, den såsom *hufvudsaklig* anförda grunden, att ordalagen i Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts förslag så nära sammanföle med ordalagen i andra punkten af den skrifvelse, som 1868 års riksdag aflät till Kongl. Maj:t beträffande åtgärders vidtagande till omorganisation af de centrala embetsverken m. m., att Första Kammarens Tillfälliga Utskott ansåg, att det

förslag till skrifvelse, som denna Kammare godkänt, egentligen utgjorde en repetition af nyssnämnda andra punkt i 1868 års skrifvelse samt alltså blott kunde hafva till syftenål att påskynda behandlingen af skrifvelsen från 1868 års riksdag ett påskyndande, som Första Kammarens Tillfälliga Utskott på anförda skäl ansåg olämpligt, hvadan det afstyrkte bifall till Andra Kammarens beslut, hvilket ock blef Första Kammarens beslut i saken. Att nu den nämnda uppfattningen af betydelsen och ändamålet med Andra Kammarens beslut var ett misstag af Första Kammarens Tillfälliga Utskott, lider visserligen intet tvivel, men detta misstag låter sig dock förklaras derigenom, att ordalydelsen i förslaget verkligen så ofantligt nära liknade ordalagen i andra punkten af 1868 års skrifvelse.

På denna punkt stod ärendet vid slutet af sista riksdagen; och den erfarenhet beträffande dess behandling, som föregående Riksdag lemnat oss, var anledningen dertill, att då vid denna riksdag jag och en annan ärad ledamot af Kammaren, Herr Olof Larsson, väckte vår ifrågavarande motion, vi togo oss friheten påpeka lämpligheten af att i en blifvande skrifvelse till Kongl. Maj:t *icke* ingå på anhållan om vissa särskilda och i den underdåniga skrifvelsen på något sätt specificerade åtgärders vidtagande för den ifrågasatta omorganisationen utan att fastmer stadna vid den allmänna anhållan om en omorganisation i det syfte, som i motionen uppgafs och som intogs i dess s. k. kläm. Jag kan icke neka till, att jag fortfarande är af den öfvertygelsen, att en stilisation af Utskottets förslag och denna Kammarens beslut i sådan syftning skulle vara det för ändamålet lämpligaste. Med andra ord: jag fruktar, att om Kammaren ger sitt bifall till ordalydelsen i det förslag, hvartill Utskottet nu kommit, ärendets behandling i Första Kammaren möjligen endast kommer att leda till samma resultat som vid sista riksdagen, af samma skäl som då, nemligen att ordalydelsen i förslaget så nära öfverensstämmer med ordalydelsen i 1868 års skrifvelse, att Första Kammaren finner sig icke kunna handla på annat sätt än vid förra riksdagen och säger, såsom då, att när en skrifvelse i ämnet så nyligen aflåtits till Kongl. Maj:t, det icke är skäl att nu förnya den deri framställda begäran. För min del skulle jag anse lämpligt, om ordalydelsen i förslaget ställdes så, att deraf klart framginge olikheten emellan innehållet i 1868 års skrifvelse och syftningen af de motioner i ämnet, som vid denna riksdag blifvit i Andra Kammaren afgifna.

Emellertid erkänner jag, att Utskottet ingalunda saknat skäl för det slut, hvartill det kommit, i synnerhet deri, att en och annan af de ifrågavarande motionerna i sin kläm upptagit det Tillfälliga Utskottets kläm vid förra riksdagen. Jag vill derföre icke bestämdt yrka eller göra något förslag till ändring eller begära återremiss af betänkanDET; men jag har ej heller ansett mig böra underlåta att erinra, det man icke torde böra göra sig alltför stora förhoppningar att komma fram till ett åsyftadt ändamål, om man ständigt ånyo beträder en väg, som förut visat sig *icke* leda till detta mål.

Herr Dufva: I anledning af den erinran, som af föregående talare gjordes, ber jag få fästa uppmärksamhet på några förhållanden. Det Första Kammarens Tillfälliga Utskott, hvilket vid föregående riksdag be-

handlade de motioner angående åtgärder för förändringar inom de civila embetsverken, som vid samma riksdag blifvit inom Andra Kammaren väckta, hemtade sitt hufvudsakliga skäl för afstyrkande af all åtgärd derifrån, att riksdagen, då frågan hos Utskottet förekom, nått så nära sitt slut, att Utskottet ansåg sig icke hafva erforderlig tid att så, som vederborde, pröfva det omfattande ärendet. Ett dylikt hinder torde dock icke nu kunna möta, då saken upptagits till behandling i god tid. Samnt är visserligen att i det betänkande, som af bemälda Utskott i frågan afgafs, finnes antydt, att uti den skrifvelse, som båda Kamrarna gemensamt redan vid 1868 års riksdag till Kongl. Maj:ts afåto, skulle förekomma en framställning i enahanda syftning, som Andra Kammarens skrifvelseförslag af 1870. Men om man närmare granskar saken, torde äfven denna invändning bortfalla. Ty den framställning i ämnet, som af 1868 års riksdag gjordes, afser *en förbättrad organisation af embetsverkens yttre former och verksamhetsområden*, då deremot såväl den vid 1870 års riksdag föreslagna skrifvelsen som ock den nu till behandling föreliggande, hvilka båda hafva alldeles samma ordalag, tydligen endast åsyfta *reorganisation af de särskilda embetsmyndigheternas verksamhetssätt, den i vissa fall onödigt omständliga metod för ärendenas behandling, som hos myndigheterna begagnas*. Dessa sednare framställningar äro således af vida annan art än hvad 1868 års skrifvelse egentligen afser. De gå ut på en mera inskränkt behandling af frågan, hvilken, utan afseende på om reorganisationen af embetsverken blifvit genomförd eller icke, kan, embetsverk för embetsverk, åvägbringas, och som derjemte ligger inom Kongl. Maj:ts befogenhet att bestämma öfver.

Att de i ämnet afgifna betänkan den icke kunnat mera noggrannt och detaljeradt angifva hvad som kan och bör göras i saken, förefaller mig ganska naturligt. Våra embetsverk förete i dessa afseenden så pass skiljaktiga förhållanden, att det skulle blifva rätt svårt att på förhand precis säga att "det och det skall göras." Men att något, ja rätt mycket kan göras i den syftning, som motionärerne afsett och Utskottet för sin del tillstyrkt, det tilltror jag mig kunna ådagalägga. Det finnes emellertid ett bättre sätt att styrka mitt påstående än med blotta uttalandet och motiverandet af min individuella mening, nemligen, om visas kan, att hvad Utskottet föreslår redan kunnat i viss mån åvägbringas i afseende på ett embetsverk. Jag tillåter mig för detta ändamål åberopa ett yttrande år 1869 af General-direktören i Fångvårds-styrelsen, i anledning af Regeringens förfrågan, huruvida någon inskränkning i tjänstepersonal och anslag inom Styrelsen kunde ske; och jag anhåller att med Kammarens tillstånd få uppläsa en del af detta yttrande, så lydande:

"Då till följd af Kongl. Maj:ts nådiga befallning i högstberörda nådiga Bref den 5 sistlidne Januari Styrelsen åligger att tillse, hvilka inskränkingar i tjänstepersonal och anslag, som, *äfven med bibehållande af nuvarande organisation af fångvårdsförvaltningen* utan minskning i säkerhet och kontroll, må kunna ega rum, får jag till protokollet angifva de inskränkingar i berörda afseende, som, enligt min åsigt, låta sig göra, i mån nuvarande innehafvare af ordinarie tjänst från befattningarna afgå.

"Det torde vid betraktande af den administrativa egenskap, Fångvårds-styrelsen innehar, icke kunna bestridas, att omgång och former,

”som vid organisationen varit afsedda och från densamma i viss mån äro ”oskiljaktiga, snarare måste anses såsom arf från våra äldre kollegiala ”embetsverk, än de påkallats af ärendenas beskaffenhet eller för desamma utredning, samt erforderlig kontroll och säkerhet. Den omständighet, ”att anslag till följd af uppgift om sådana behof en gång blifvit beviljad, ”innefattar icke skäl att Staten allt framgent skall belastas med utgifter, ”som ej äro af nöden.

”I den åsigt, att renskrifningsarbetet, som nu ombesörjes förnämligast ”af kanslister och kammarskrifvare, i mån tjenster blifva lediga, kunna ”och böra öfverlätas åt icke examinerade personer, torde allmänna meningens redan vara bestämd.“

”Anteckning af inkomna ärenden samt rörande dem fattade beslut ”eller vidtagna preliminäragärder verkställas nu flerdubbelt.

1:o) ”Diariet föres hvarje inkommande ärende eller handling af registratorn.

2:o) ”Afskrifver registratorn sitt diarium, så väl öfver kansli- som ”kameralärender, uti särskilda böcker, i hvilka afses att hvarje beslutad ”åtgärd i ärendet skall af ordföranden antecknas, tillika med dagen för ”beslutets justering, till ledning vid kompletteringen af registratorns ”diarium.

3:o) ”Förer hvarje departements-chef anteckning efter nummer öfver ”föredragna ärenden, samt i dessa fattade beslut och justering af desamma.

4:o) ”Göres af föredragande departements-chefen å hvarje akt anteckning om det i ärendet fattade beslut, till upplysning för sekreteraren, som har att detsamma uppsätta.

5:o) ”Protokoll föres af notarien öfver handlagda ärenden med hänvisning till registratoret. I de flesta ärenden upplyser protokollet icke vidare, än diarium, utom att det upptager, hvilka ledamöter i beslutet ”deltagit.

6:o) ”Slutligen skall det efter koncept-registratoret utskrifna beslutet, ”till upplysning om expeditionsdagen, af kanslisten i särskildt diarium ”antecknas.

7:o) ”De ärenden, som remitteras till Kammar-kontoret, antecknas i ”särskildt diarium. Mig synes, som utan förlust för ordning och säkerhet ”en del af dessa dubbla diarianteckningar kunde inskränkas, till betydlig ”tidsbesparing för hufvudsakligare tjensteutföring.

”Om registratorn befriades från de diariiafskrifter, uti hvilka bruket ”åt ordföranden öfverfört anteckningsbestyret, samt vidare åt de fång- ”rullor, som af registratorn nu föras, gifves den förenkling, som utan ”olägenhet kan ega rum, vunnas för honom den minskning i arbete, att ”bestyret med förändret af protokollet utan egentlig tillökning i göromålen ”kunde af honom öfvertagas. De beslut, som enligt gällande bruk genom ”protokollsutdrag expedierades till direktörerna vid fångelserna å Norr- ”malm och Långholmen, kunna lika väl, som alla öfriga, expedieras i ”form af skrivelser och uppsättas af sekreteraren, hvilken dels redan ”blifvit och ytterligare kommer att befrias från vissa af behof icke på- ”kallade skrivelser. Den förenkling i göromålen, som nu blifvit antydd, ”kommer till en del redan att från och med nästa år införas.“

Detta må tjena till exempel på att det finnes onödigt skrifveri inom verken och att arbetssättet kan förenklas. Har nu beträffande Fångvårdsstyrelsen ett sådant förhållande kunnat erkännas och ledt till förenkling och en, om än mindre betydlig nedsättning af utgifterna — så finnes också, enligt mitt förmenande, skäl att i afseende på alla andra embetsmyndigheter företages en dylik granskning, hvilken, om den göres mera omfattande och sträcker äfven till de högre tjänstemannagraderna, samt till sjelfva sättet för ärendenas handläggning, torde komma att leda både till förenkling i formerna, en hastigare och ändamålsenligare handläggning af göromålen och besparing af statsmedel. Att detta arbete skulle blifva af ganska stor allmän nytta, torde vara lika klart, som att det icke sammanfaller med den redan begärda yttre reorganisationen af de administrativa embetsverken i allmänhet. Det vore fastheldre lyckligt om den kunde verkställas före den yttre reorganisationen, så att allt onödigt skrifveri och all onyttig omgång vid göromålen behandling icke finge tagas med i beräkningen af de tjänster och de afföningar, som i och för statsförvaltningen i dess blifvande omorganiserade skick komma att framställas såsom behöfliga. Jag hemställer om bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr Gumælius: Då det blifvit ifrågasatt, såväl af *det Första Kammarens Tillfälliga Utskott*, hvilket i fjor handlade detta ämne, som ock nu af en talare i denna Kammare, huruvida icke Utskottets föreliggande förslag nära sammanföle med andra punkten af Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 15 Maj 1868, så tillåter jag mig att i herrarnes minne återföra innehållet af nämnde punkt. Den lyder så: "På anförda grunder får Riksdagen i underdånighet anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande: — — — — — 2:o) om icke till åstadkommande af besparing samt större enkelhet och reda i förvaltningen

a) vissa förvaltande, centrala embetsverk må kunna sammanslås; och särskildt

b) statens förvaltning ordnas så, att den på flera embetsverk fördelade värden om statens fonder, kassor och fastigheter sammanföres för hvarterdera af dessa slag för sig, till en gemensam förvaltning, med jemväl fästadt afseende derpå, att statsverkets tillstånd i dess helhet må kunna, när så erfordras, med lätthet öfverskådas; samt

c) formerna för behandlingen af de till Landtförsvars- och Sjöförsvars-departementen hörande ärenden må kunna inrättas på ett sätt, som åstadkommer närmare samband mellan krigsstyrelsens särskilda förvaltningsgrenar."

Denna Riksdagens anhållan hos Kongl. Maj:t innebär, såsom ock den sednaste ärade talaren påvisade, ingalunda detsamma, som afses med den föreslagna skrifvelsen. Då härtill kommer, att Andra Kammaren för sin del redan i fjor fattade ett ordagrannat lika lydande beslut, som det nu föreliggande förslaget; då vidare tvänne motioner inom denna Kammare hvar för sig såsom sitt yrkande upptagit detta samma förslag, hvilket redan i fjor äfven inom Första Kammaren tillvann sig stora sympatier, och af Första Kammarens tillfälliga Utskott erkändes såsom magtpåliggande, ehuruval

ehuruval förslaget, såsom dit inkommet först i riksdagens sista timme, derstädes ej då kunde ha att påräkna bifall, så synes mig ock nu allt skäl vara för handen, att vi i vår mån söka bidraga dertill, att det sedan i fjor till hälften expedierade ärendet nu i år må blifva i tillfälle att tillryggalägga den återstående hälften af sin bana, hvarför jag ock vördsamt anhåller, att Kammaren till det föredragna Utlåtandet behagade lemna sitt bifall.

Vidare anfördes ej. Utlåtandet bifölls; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdags-ordningen, detta beslut, genom utdrag af protokollet, Medkammaren delgifvas.

§ 10.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 2, i anledning af framställt förslag att länsstyrelsernas kungörelser måtte genom Konungens Befallningshafvandes försorg tillställas kommunalstämmans ordförande.

Ordet begärdes af

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Vid ett hastigt påseende kan det visserligen synas, som om den nu föreliggande frågan vore särdeles obetydlig, och förmodligen har äfven Utskottet varit af samma åsigt, enär det på ett så knapphändigt sätt som nu skett affärdat densamma. Men om man uppmärksamt genomläser Utskottets utlåtande, finner man dock, att saken verkligen icke är så obetydlig. Hufvudsakligen inhemtas detta deraf, att landstingen i flera län funnit sig föranlåtna att vidtaga åtgärder i det af motionären föreslagna syfte. Att dessa försök från landstingens sida likväl icke alltid medfört önskad resultat, derom kan man vara förvissad. Så har t. ex. inom det län jag tillhör denna fråga fyra à fem särskilda gånger varit föremål för landstingets behandling, hvarst pluraliteten af dess ledamöter dock motsatt sig förslaget, under föregifvande att denna fråga vore en angelägenhet, som uteslutande tillhörde kommunerna sjelfva, och hvarmed landstinget följaktligen ej borde befatta sig. Samma förhållande har egt rum inom åtskilliga kommuner, der frågan äfven varit föremål för kommunalstämmans handläggning, och der man varit af den åsigten, att vederbörande embetsmyndigheter skulle vara skyldige att, enligt landtingslagen, äskade kommunalstämmor böra hos ordförande requireras. Önskar kommunalstämmas ordförande detta oaktadt få del af länskungörelserna, säger man, så må han bereda sig tillfälle dertill, på sätt honom lämpligast synes, dock utan att för detta ändamål besvära kommunen med några kostnader. Min uppfattning af saken är emellertid den, att det nu brukliga sättet för meddelande af allmänna kungörelser, som äro af den beskaffenhet att de kunna vara föremål för kommunalstämmas handläggning, endast genom deras uppläsande från predikstolen i kyrkan, i många afseenden är oriktigt — isynnerhet då kommunallagen uttryckligen föreskrifver, att, då kommunalstämma af embetsmyndighet äskas, skall den hos ordföranden begäras — och till och med ofta ledande till för

samhället olycksbringande resultat. Man föreställer sig, att någon embetsmyndighet, såsom Konungens Befallningshafvande, kronofogde, länsman eller domhafvande, på ett sådant sätt sammankallar ortens eller kommunens medlemmar till sammanträden, i ärenden som röra allmänna byggnaders eller vägars uppförande och underhåll, hvartill ombud för kommunen vore af nöden, eller för val af ledamöter i bevillningsberedningen och taxeringskomitén. Om nu kommunalstämmas ordförande önskar erhålla kännedom om alla dessa kungörelser, af hvilka en del äro af synnerlig vigt, så måste han ju hvarje Söndag gå till kyrkan för att der höra dem uppläsa. Om han ej detta kan, eller på annat sätt är i tillfälle derom skaffa sig tillförlitlig kännedom, går ju kommunen, som ej sällan händer, miste om sin rätt, hvilken i många afseenden vid dylika sammanträden är af stor vigt att bevara. Det skulle derföre hafva, enligt mitt förmenande, varit önskligt, om Utskottet hade kommit till annat resultat än nu varit händelsen; för min del tror jag, att en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t i denna fråga vore af behofvet påkallad, hvarigenom Kongl. Maj:ts uppmärksamhet icke allenast fästades på nu berörda olägenheter, utan äfven med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om icke de embetsmyndigheter, som ega rätt att hos kommunalstämmans ordförande begära kommunalstämma för sådana ärenden som röra dess angelägenheter, må kunna åläggas till berörde ordförande öfversända ett exemplar af kungörelsen derom, på det att nu allmänt öfverklagade missförhållande må komma att upphöra. Ehuru jag icke har stor förhoppning om att frågan vid denna riksdag skulle erhålla en tillfredsställande lösning, yrkar jag dock för min del återremiss af det föreliggande utlåtandet, på det Utskottet må komma i tillfälle att för Riksdagen föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t, i den syftning jag nu haft äran antyda.

Herr Grefve Sparre: Det måtte vara ett mycket formalistiskt landsting inom det län den siste värde talaren tillhör. I mitt län har, såsom äfven af Utskottets utlåtande inhemtas, den ifrågavarande olägenheten på ett ganska enkelt sätt blifvit afhjelpat, nemligen derigenom att landstinget hos Konungens Befallningshafvande gjort framställning derom, att länsstyrelsens kungörelser måtte till kommunalstämmornas ordförande öfversändas, mot det vilkor att landstinget åtog sig att bestrida kostnaden för sjelfva papperet, och hvilken uppgår till omkring 20—30 R:dr årligen. Då nu detta är hela den omkostnad, som Elfsborgs läns landsting för detta ändamål får vidkännas, kan jag för min del icke begripa, hvarföre man icke äfven på andra ställen genom samma enkla åtgärd skulle söka vinna det åsyftade målet, utan att för en så obetydlig saks skull behöfva aflåta en särskild skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Då jag sålunda är förvissad derom, att både den värde motionären och öfrige herrar ledamöter af denna Kammare, inom hvilkas hemorter den nu öfverklagade bristen icke redan är afhjelpat, nogsamnt torde finna att hvarje åtgärd å Kongl. Maj:ts sida i denna sak är öfverflödig, så vågar jag tillstyrka Kammarens bifall till det föreliggande utlåtandet.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag ber endast att med ett par ord få bemöta den siste talarens anförande. Enligt min uppfattning är

det hvarken landstingets eller kommunens skyldighet att betala något alls för de kungörelser jag i mitt anförande påpekade. Min önskan var endast att tillhålla vederbörande att fullgöra en skyldighet, för undvikande af de olägenheter som enligt nuvarande förhållande eger rum, och äfven om jag härutinnan misstager mig, skulle jag ändå önska att Kongl. Maj:t i detta afseende ville meddela bestämda föreskrifter. Dessutom är äfven att märka, att många af dessa kungörelser ofta äro för kommunens medlemmar fullt ut, om ej mera viktiga att känna än de Kongl. Maj:ts förordningar, hvilka innefattas i Svensk Författningssamling och kostnadsfritt till kommunalstyrelserna utdelas.

Öfverläggningen var slutad. Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Efter föredragning af Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts memorial N:o 3, angående en till Utskottet hänvisad motion om tjenstemäns pensionering m. m., beslöt Kammaren, med godkännande af Utskottets åtgärd att återlemna den i förevarande memorial omförmälda motion, hänvisa samma motion till handläggning af Stats-Utskottet.

§ 12.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:
Stats-Utskottets utlåtanden N:o 10—12;
Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, och
Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 4 och dess Första Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 5—7.

§ 13.

Herr Carlsund hade med ingifvet läkarebetyg styrkt sig vara af sjukdom hindrad att deltaga i Kammarens förhandlingar.

Likaledes hade från Herr Kjellman inkommit skriftlig anmälan om inträffadt sjukdomsfall.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Gustafson under 14 dagar från den 22 Februari, hvarjemte den åt herr Lundqvist från och med den 24 dennes förut beviljade ledighet, på hans derom nu gjorda anhållan, framflyttades, så att densamma skulle beräknas att taga sin början från den 22 i denna månad.

§ 15.

Följande ärenden hade inkommit och blefvo nu bordlagda, nemligen:
Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående afträdande till Warbergs stad af ett till Warbergs f. d. fästning hörande jordområde;

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om eftergift till hemmansegaren N. P. Jonssons i Hössjö konkursmassa af bränvinstillverkningskatt;

N:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens sjette hufvudtitel;

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 8, i anledning af förslag om tillägg till de i fråga om presterskapets löneförmåner meddelade föreskrifter;

N:o 9, i fråga om anställande vid statens jernvägar af personer som innehafva annan ordinarie tjänst;

N:o 10, i fråga om förenklning och afskaffande af militära och civila uniformer;

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 11, om skottpenningars utbetalande af statsverket för dödad räf och hök.

Herr Talmannen föreslog och Kammaren beslöt, att af dessa nu bordlagda ärenden skulle Stats-Utskottets utlåtande N:o 15 sättas främst till föredragning i nästa sammanträde.

§ 16.

Motioner afgåfvos dels af

Herr Liss Olof Larsson, angående förändrade bestämmelser i fråga om skoldistrikts rättighet att för sitt skolväsende åtnjuta bidrag af statsmedel, och dels af

Herr Ola Nilsson från Christianstads län, angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t om sådan förändring i det för sjömanshusen gällande reglemente, att skyldigheten för sjömän att till sjömanshusen erlägga hyresafgift måtte upphöra.

Begge dessa motioner, hvilkas ordningsnummer komma att blifva 188 och 189, begärdes på bordet.

§ 17.

På herr Talmannens förslag beslöt Kammaren, att i början af sammanträdet Lördagen den 25 Februari skulle utses de 24 valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens Justitie-ombudsman och hans efterträdare; och bestämdes, att suppleanter för desse valmän till ett antal af sex, skulle, omedelbart efter valmansvalet, utaf Kammaren utses.

§ 18.

Justerades protokollsutdrag rörande de beslut, som Kammaren i detta sammanträde fattat.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. half 2 e. m.

In fidem:
H. Husberg.